

serioses a concebre l'altra, podem rebutjar-les sense entretenir-nos-hi.

DERIV.: *Covardia* [*coardia*, S. XIII, Jaume I i Llull; *covardia*, JoMartorell, Ag. I, 218, 239] = fr. ant. *coardie* (> angl. mj. *cowardy*, S. XIV), després envellit en francès per *coardise* (> angl. mod. *cowardice*, segle XIII), mentre que *coardia*, *codardia*, *cowardia* han restat en oc., it. i cast.-port., com en català; *covarderia* [princ. S. XV, Erill]. *Covardejar* [S. XV, JMoreno]. *Covardós*. *Acovardir* [1803, Belv.; Lab. 1839], s'ha via dit *acovardar* [DTo. 1640] que és encara balear; i valencià Escrig, els admet tots dos.

¹ En una poesia del nostre Guillem de Berguedà, fi S. XII, apareix en rima un *coardaire* segons sembla sinònim de *coart*, veg. un poc de context en el PSW I, 266. Però no té solta un *coardador (com l'admet Lévy), del qual *coardaire* seria cas subjecte. ¿Es tracta d'una creació improvisada per obtenir forçadament una mala rima? Sembla això, però costa de creure-ho en un rimador correcte com ho és sempre En Guillem i en general tots els trobadors. Sembla tractar-se d'una frase *coart d'aire*, amb *aire* «famille, lignée, extraction, nature; monde» (PSW). Potser: «Anç (= *anz*, *ans*, ANTE), belaire (*belhaire* amb fonètica llgd-cat.), / vostre paire? / Non issic tal *coart d'aire!*» 'Ans, és més bonic el vostre pare? / No ha sortit tal covard de cap llinatge del món!' Berguedà és el trobador de la llengua viperina, si un n'hi hagué.

Covaró, *covarat*, V. *covar* *Covarxa*, *covarxi*, *covarxo*, *covarxota*, *covarxella*, *covatella*, V. *cova* *Covaterres*, V. *covar* *Covatxa*, *covatxó*, *covatxol*, V. *cova*

COVE, del ll. CŌPHINUS 'cistella fonda', 'cove', i aquest, del gr. κόφινος id. □ 1.ª doc.: c. 1300, *Lleg. Rimades de la Bíblia* de Sevilla: «A nou meses ela infant; / aquí l'linatge s'ajustà / de la dompna e del senyor, / car del infant an gran paor, / e van-se tots aconseylar / on poran ceyl infant gitar. / Un *cove* poc van aportar, / e puys van-se-n riba la mar; / e l *cove* fo empeguntats, / am l'enfant laïns, de tots lats; / e l *cove* ab ayceyl infant / anava per la mar nadant / --- e l *cov*' aribet ab aytant / en una ylla ab l'enfant / --- / la regina d'aycel logar / sí s'anava, riba la mar, / ab ses donçeles deportant: / vec lo *cove* venir nadan / e va-l pendre de mantinent / e trobà-hi l'infant durment» (v. 40ss., *LleuresC*, p. 220).

«Qui vena pex menut dins la ciutat, no gos triar ne fer triar, del *cove* o paner que haurà per vendra, sardina ne saytò gros ne menut, ans tot --- haja a vendre tot mesclat», en un ban municipal de Barcelona de c. 1360; «tras elles venien dos carretes --- carregades de pa posat dins molts *còvens* grans», S. XVI (Comes, *L. de Coses assenyaldades*, cites del DBal.). «DEL CELLER O BODEGA: *còvens*, sistells, sistelles: fiscina, fiscella; corbis», OPou (*ThPu.*, 20). La forma antiga del plural era *còvens*; desusada ja en els dialectes or., ross., mall. («tenim que qui fa un *covo*, fa un paner,

y després, una dotzena de *covos*», PdA. *Penya*, *Mos.* III, 132) i en algunes altres comarques, aquella forma es manté encara més o menys generalment en els dos dialectes occidentals, i fins arran dels parlars xipelles o intermedis entre els dos dialectes del Princ., p. ex. a la vall de Lavansa, parlant dels àrguens (1958).

En el Nord del cat. occidental s'ha introduït una forma amb epítesi vulgar de -t: *kóbet* amb el sentit de 'bertrol fet amb vergelles d'avellaner', a tots els pobles de Cardós i Vall Ferrera, i el plural d'aquesta és *kóbeta* (Estერი de Cardós, 1932-4); *còvet* ja en doc. de Montblanc del S. XV (*AlcM*). A Mallorca i Menorca és popular i molt estesa, fins literàriament, la variant assimilada *covo* (comparable a *homo* 'home'), que trobem fins en la ploma de PdA. *Penya*, AMAlcover (BDLC VIII, 1914, 39; *Contarelles*, 426), G. Cortès (*IdOr.* VIII, 25), i que ja apareix en un doc. de Sóller de 1752, i en l'humorista Sebastià Morro, c. 1853: «es gran dia qu'els cruzats / prengueren Jerusalem, / --- / dos monarcas destronats / que es trobavan dins París, / ab un sac per-hom, d'anís, / s'embarcaren dins un *covo* / per anà a veure fê's bovo / a Neron ab los seus fí» (JqMBover, *BiEscrBal.*, 523.5.8).

Es singular la frase feta *la lluna en un cove* 'enrondada per un halo'. Podríem suggerir que sigui reflex de la frase «voler agafar la lluna amb un cove» que hom ha recollit a l'Urg. i a l'Emp., per dir 'voler impossibles': una criatura o un adult ximple veient la lluna reflectida en les aigües d'una bassa o d'un riu, deu contar-se que va voler-la pescar ficant-hi un cove i copsant-la-hi: en memòria d'això, que és un acudit proverbial (veg. la meua nota sobre *tenico* < *capotenico* en l'Arx. de Hita, al vers 869c del *Libro de Buen Amor*) molt estès, es pogué comparar la lluna ficada dins un halo, festivament, a la figura que hauria fet la lluna capturada en un fantàstic cove dels cels.

Per si aquesta imaginació semblés forçada, tindrem en compte que en el gascò de Bigorra s'anomena *la coube* «l'ombra feta pels raigs del sol de posta» («lou sourelh-cou», gloss. de Camelat al seu poema *Beline*, p. 86): amb això sí que té gran semblança la irradiació de la llum de la lluna pels costats de l'halo; però aquest *coube*, que no és un equivalent del nostre *cove*, és un derivat del verb *covar*: com si diguéssim «una *còva*», = més o menys, a una covarada, a un nial fet dins un cove per tal que la lloca hi covi els ous. Podem suposar que també en català es vagi dir de primer *la lluna en una *còva*, referint-se a un cove d'aquest ofici, i que barrejant-se això amb una al·lusió al cove proverbial del foll capturador de reflexos de lluna, pel fet de ser en català, almenys l'oriental, quasi-homònims el *còve* i la *còva*, de tot se'n va fer u.

El ll. CŌPHINUS ha restat amb el mateix valor que en català en el port. *covo* o *cóvão* 'nansa, bertrol', 'gàbia per engreixar capons', el cast. *cuévano* 'cove', l'it. ant. *còfano* 'cistell', 'cove', avui 'cofrenet o armariet per a objectes preciosos', fr. *coffre* 'cofre, arca', i el bearn. *còben* (Baretons i part de la V. d'Aspa), *còben*